

ETHNOS

TIEDOTE

2/2012

Sisältö

Puheenjohtajan palsta: Syksyn intoa ja täytettä	3
Call for Articles: Ethnologia Fennica 2013	4
Etnografia – Raportti VII Kansatieteen päiviltä 16.–17.2012.	5
Lectio praeursoria: Hindrik Strandberg	9
Ethnoksen Vuoden Gradu -palkinto	16
Kansatieteellinen Symposium 5.–8.6.2013 Turussa	21
Call For Papers Kansatieteellinen Symposium	23
Uutisia ja ilmoitusasioita	24
Jäsenmaksutiedote	27

c/o Tieteiden talo
Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki
<http://www.ethnosry.org/>
Toimitus ja taitto: Jussi Lehtonen

Ethnos-tiedote 2/2012
Syyskuu 2012
Painos 250 kpl
ISSN 1796-0959, verkkojulkaisu 1796-0967

Kansikuva

Jyväskylän kunnallistalo 1920-luvulla. Kuvaaja tuntematon. Turun yliopisto, kansatiede TYKL/vk/15597.

Ethnos ry:n hallitus

Puheenjohtaja: Katriina Siivonen, puh. 040 831 0016, katriina.siivonen@utu.fi

Varapuheenjohtaja / Kansainvälisten asioiden sihteeri: Sanna Lillbroända-Annala, puh. 050 563 7651, slillbro@abo.fi

Sihteeri: Sari Katainen, puh. 050 559 7676, sihteeri@ethnosry.org

Taloudenhoitaja: Elina Anttonen, puh. 045 650 9383, elina.anttonen@gmail.com

Tiedotussihteeri: Jussi Lehtonen, puh. 041 444 4426, jussi.lehtonen@utu.fi

Seminaarisihteeri: Eerika Koskinen-Koivisto, puh. 040 724 3810, eerika.koskinen-koivisto@jyu.fi

Julkaisusihteeri: Tytti Steel, puh. 050 346 6368, tytti.steel@helsinki.fi

Museoyhdysenkilö: Päivi Yli-Karhula, puh. 040 541 9277, paivi.yli-karhula@riihimaki.fi

Puheenjohtajan palsta: Syksyn intoa ja täyteyttä

Katriina Siivonen

Syksyn myötä uudet opiskelijat ovat saapuneet yliopistoihin ja tarttuvat innostuneina opintoihinsa. Pitemmälle ehtineet hiovat suunnitelmiaan alkavaksi lukuvuodeksi ja asettavat tavoitteita itselleen kursseja ja opinnäytteitä varten. On hienoa nähdä opiskelijoiden into, kiinnostus ja päättäväisyys alaansa ja opintojansa kohtaan. Samalla on ilo ja haaste vastata tähän ja tukea nuoria yhtä aikaa määrätietoiseen itsenäisyyteen ja ohjattuun työhön kohti valmistumista.

Ainaisena kaiken uuden alkuna syksy täyttyy myös opettavan henkilöstön suunnitelmista, tulevaisuutta rakentavasta työstä ja niihin liittyvistä kokouksista. Syksy on paitsi intensiivisen opettamisen aikaa, myös täynnä monien tutkimusta rahoittavien tahojen hakumääräaikoja. Akateemisen kansatieteellisen työn mielekkyys on sekä opettamisessa, oppimisessa että tutkimisessa. Tutkimukseen ei resursseja juuri riitä ilman erillisrahoitusta. Ja samalla yhä koveneva kilpailu ja mutkistuvat hallinto- ja rahoitusjärjestelmät kiristävät työtahtia ja tuovat uutta vaatavuutta tehtäviin.

Kulttuuri kaikkiaan on yhtä aikaa toisaalta vapautta ja luovuutta, toisaalta hallintaa ja ohjausta. Yliopistot ovat kulttuurissamme organisaatioita, joissa näiden tulisi olla sopusoinnussa ja tukea vapaata uuden löytämistä. Tähän tarvitsemme aikaa.

On ilahduttavaa huomata, että tilastokeskuksen Tieto&trendit-lehden 6/2012 verkkosivuilla **Pekka Myrskylä** selvittää artikkelissaan ”Koulutustaso selittää työurien pituutta”, että ”mitä korkeampi koulutus työllisellä on, sitä pidempään hän työmarkkinoilla viihtyy”. Lisäksi Myrskylä kirjoittaa: ”Perusasteen varaan jääneen miehen työvuosista saadaan käyttöön 54 prosenttia, naisilla vain 49 prosenttia. Ylempi korkeakoulututkinto nostaa ’kapasiteetin käyttöasteen’ molemmilla sukupuolilla 81 prosenttiin. Työvuosikertymän kannalta koulutuksen hankkiminen on erittäin tuottava investointi.”

Tässä tilanteessa olemme, vaikka akateemisessa koulutuksessa opintoajat ovat suhteellisen pitkiä. Pelkäänpä että jatkuva kilpailun kiristäminen ja sen myötä ajallisen väljyyden vähittäinen kutistaminen niin opinnoissa kuin opetuksessa ja tutkimuksessakin johtavat siihen, että mainittu ”kapasiteetin käyttöaste” alkaa korkeakouluistakin valmistuvilla pienentyä. Kun työn väljää aikaa vaativa vapaus ja luovuus laitetaan oikein ahtaalle, ihmiset hakevat niitä muualta. Downshiftaus tai leppoistaminen valtaavat

alaa, siitä keskustellaan yhä enemmän ja se alkaa tulla ihmisten elämään myös toiminnan tasolla. Tämän tutkiminen vasta kiinnostavaa olisi! Vai tulisiko ennemmin itse valita leppoistamisen linja?

Nuori innokkuus ja siihen eläytyminen omat vastaavat muistot mielessä ovat oivallisia syksyn piristyksiä ja auttavat pitämään oleellisen mielessä kaiken syksyisen täyteyden keskellä!

Call for Articles: Ethnologia Fennica 2013

The theme for Ethnologia Fennica 2013 is open. We encourage scholars to write about timely topics important for research in the field of ethnology.

Ethnologia Fennica is an international journal of the Association of Finnish ethnologists. The journal publishes original scholarly articles, review articles, congress reports and book reviews. The languages of the journal are English and German. The articles undergo peer review.

Please send your previously unpublished article by 31 January 2013 to editor-in-chief Pirjo Korkiakangas (pirjo.korkiakangas@jyu.fi) and subeditor Tytti Steel (tytti.steel@helsinki.fi). Please do not hesitate to ask for more details from the editors or members of the editorial board.

Articles can be written in English or in German and should not exceed 10 000 words. More detailed instructions can be found in EF 2011 and on the website of the Ethnos association: www.ethnosry.org/julkaisut/ethnologia-fennica/

Etnografia – Mitä? Missä? Miten?

VII Kansatieteen päivät Jyväskylässä 16.–17.3.2012

Teksti: FM Karoliina Autere

Kuvat: Jussi Lehtonen

Jyväskylän yliopistolla järjestettiin maaliskuussa Ethnos ry:n seitsemännet kansatieteen päivät. Päivillä juhlistettiin tänä vuonna Ethnoksen 40-vuotista taivalta. Päiville oli ilmoittautunut reilut 120 etnografiasta kiinnostunutta.

Professori Billy Ehn esitelmöimässä VII Kansatieteen päivillä 16.3.2012.

Seminaarin avasi perjantaina 16.3.2012 Ethnos ry:n puheenjohtaja FT **Katriina Siivonen**. Puheenvuoron käytti myös Jyväskylän HELA:n eli historian ja etnologian laitoksen johtaja FT **Jari Ojala**. Ensimmäisenä keynote-puhujana pääsimme kuulemaan etnologian professori **Billy Ehniä** Uumajan yliopistosta. Hän kertoi omista kulttuurianalyttisistä etnografia kokeiluistaan ja innosti yleisöä minietnografioiden tekoon arkipäivän tilanteissa.

FT **Tiina-Riitta Lappi** pohti etnografian problematiikkaa omien kenttätökokemustensa kautta. Miten etnografia määrittyy kenttätöissä ja miten etnografiaa tehdään kentällä? Hän peilasi etnografian käsitteen muutosta omista opiskeluaajoistaan tähän päivään ja sitä kuinka kenttätö ymmärrettiin silloin ja nyt. Lopuksi Lappi totesi, että kenttätöön ja nimenomaan etnografian osuuden merkitys on lisääntynyt. Tutkimuksen tulee kiinnittyä kenttään ja myös tehdä tutkija itse näkyväksi.

FT Tiina-Riitta Lappi pohtimassa etnografian problematiikkaa.

Iltapäiväkahvin jälkeen alkoivat ensimmäiset työryhmät ja NEFA Jyväskylän järjestämä gradutapaaminen. Museotyöryhmässä ”Ennustamatonta etnografiaa” FM **Anne Ala-Pöllänen** käsitteli nykydokumentointia museoissa ja sen suhdetta tutkimukseen. Ala-Pöllänen avasi nykydokumentaation metodiikkaa kertomalla tulevasta väitöskirjastaan, joka käsittelee nykypäivän merenkulkua ja sen taustalla vaikuttavia kulttuurisia tekijöitä. FT **Ildikó Lehtinen** jatkoi puhumalla esinetyhjiöistä kokoelmissa esimerkkinään Kulttuurien museon kokoelmat.

1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun pääasiassa miesten tekemä keruutyö jätti kokoelmaan osin tyhjiön lasten kulttuurin esineiden osalta. Myös nykyajassa tekemämme päätökset siitä, mitä kerätään, voi aiheuttaa tahtomattomia esinetyhjiöitä museoidemme kokoelmiin. Meidän tulisi kyetä analysoimaan nykypäivän esineitä ja ilmiöitä sekä dokumentoimaan niitä antamatta ajatuksen siitä, mistä tulevaisuuden tutkijasukupolvet voisivat olla kiinnostuneita, vaikuttaa. Lopuksi **Mari Immonen** ja **Anna Kangas** kertoivat projektistaan vantaalaisen rockin perinteen keräämistä näyttelyksi vuonna 2014 Vantaan kaupunginmuseoon.

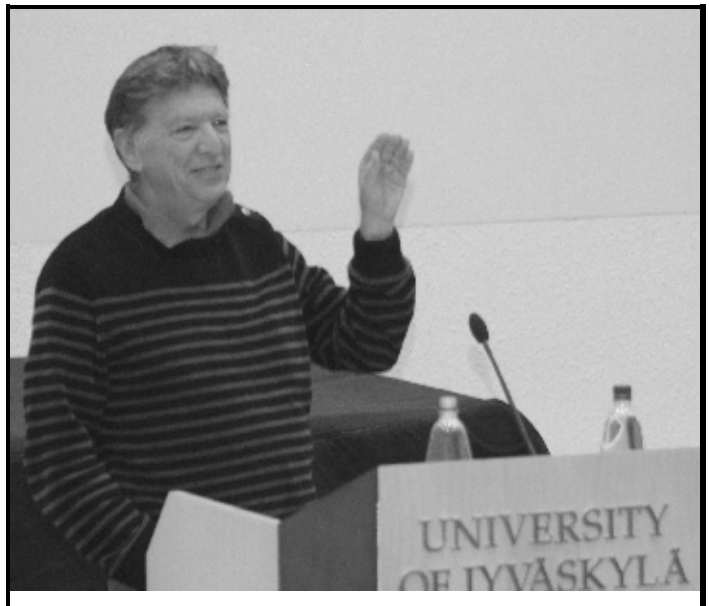
Työryhmien jälkeen kokoontui Ethnos ry:n hallitus vuosikokoukseen, jonka jälkeen Historian ja etnologian laitoksen tutkijat ry järjesti vastaanoton opiskelijoille ja jatkoopiskelijoille. Päivä huipentui illanviettoon ravintola Piatossa, jossa nautittiin herkkulinen juhlaillallinen ja kuultiin onnittelupuheita. Esillä oli myös Ethnoksen historiasta kertova näyttely sekä vapaata tilaa, johon jokainen sai kertoa tulevaisuuden toiveensa Ethnoksen toiminnan suhteen.

Lauantaiamu alkoi työryhmien työskentelyllä. ”Etnografinen tutkimusprosessi” -työryhmässä FT **Sofia Kotilainen** aloitti casella monikerroksisesta etnografiasta. Hänen Suomen sotaan keskittyvä tutkimuksensa koskee arkistoihin tallennettua muistitietoa siviiliväestön kokemuksista sodan aikana ja tämän muistitiedon tulkintaa 2000-luvun historiantutkimuksessa. Tämän tyypisessä aineistossa muistitiedossa kulkevat mukana niin muistelijan/kertojan kuin niiden tallentajan äänet. FM **Inkeri Koskinen** taas

lähestyi omaa tutkimusaihettaan, alkuperäiskansojen parissa tehtävää tutkimusta, tieteenteoreettisen ja -filosofisen pohdiskelun kautta. Alkuperäiskansatutkimuksessa osallistavaa tutkimusta tarvitaan, koska tutkittavat eivät enää itsekkään suostu passiivisen tutkittavan rooliin. FM **Marja-Liisa Räisänen** puhui etnografisesta tutkimuksesta Kunnunsuon vankilan työntekijöistä. Suljetussa yhteisössä tehtävä etnografia pitää sisällään useita tutkimuseettisiä ongelmia, jotka tuovat haasteensa niin kenttätöihin kuin kirjoitettavaan tutkimukseen.

Iltapäiväkahvien kautta siirryimme kuuntelemaan kolmatta ja viimeistä keynote-puhujaa, Kalifornian Irvinen yliopiston antropologian professori **George Marcusta**. Hän kertoi mielenkiintoisesta kodittomien maahanmuuttajien parissa tekemästään tutkimuksesta. Lounaan jälkeen oli loppupaneelin aika. Puheenjohtajana toimi professori FT **Hanna Snellman** Jyväskylän yliopistosta ja panelisteina FT **Outi Fingerroos** Jyväskylän yliopistolta, **Antti Metsäkylä** Kansallismuseosta, FT **Leena Paaskoski** Suomen Metsämuseo Lustosta ja FT **Jyrki Pöysä** SKS:n Joensuun perinnearkistosta. Paaskosken mukaan ilmiökeskeisen tallennuksen lisäksi nyt halutaan yhteisöllistä tiedontuottamista museoihin. Hyvä esimerkki ilmiökeskeisestä tallennuksesta on Suomen museoiden TAKO-yhteistyö, josta myös Metsäkylä kertoi omassa puheenvuorossaan. TAKOn tallennusprojekteissa päästään käyttämään etnografian teorioita ja metodeja käytännön tallennustyössä museoissa. Pöysän mukaan nykyisen arkistoissa olevan materiaalin tuntemus tutkijoiden ja opiskelijoiden keskuudessa on heikkoa. SKS:nkin arkiston aineistot tarjoaisivat varmasti lukemattomia mahdollisuuksia uudelleen luetaan.

Paneeli jatkui ajankohtaisella keskustelulla siitä mihin meitä ja etnografisia taitojamme voi hyödyntää ja missä meitä tarvitaan. Keskustelu syntyi maaliskuussa mediassa puhuttaneen **Elina Grundströmin** ”Kansanperinne ei pysy hengissä itsensä” -kolumnin (HS 6.3.2012) ja siitä syntyneen kulttuurintutkijoiden liikkeen ympärille. Kuten Fingerroos totesi, Grundström oli raju, mutta varmasti tarpeellinen herättämään alan sisäisen keskustelun. Loppu-

Professori George Marcus kertoi mm. maahanmuuttaja-tutkimuksestaan.

päätelmänä keskustelusta voitaneen pitää sinnikkään identiteetin nostatuksen henkeä, joka jokaisen etnologin tulisi muistaa arkipäivässä. Ainakin opiskelijoiden keskuudessa tuntuu negatiivisuus vievän energian nähdä tulevaisuuteen. Meidän tulisikin pitää huolta niin omasta kuin toistemme jaksamisesta ja ammattitaitomme arvostamisesta. Tässä voi palata myös Billy Ehnin kommenttiin etnologin ”työkalupakista”, jonka avulla voimme vakuuttaa myös muut etnografisella osaamisellamme – konkreettisilla taidoilla ja menetelmillä – joita meidän tulisi käyttää hyödyksi työskennellessämme ja työllistyessämme yhä moninaistuvalla kentällä. Uskotaan siis itseemme humanisteina, etnologeina, arjen havaintojen tekijöinä, tallentajina ja tutkijoina. Silloin olemme vakuuttavia myös muille.

*Lisää kuvia VII Kansatieteen päiviltä ja Ethnoksen 40-vuotisjuhlasta löytyy Ethnoksen kotisivuilla olevasta Jäsenkirjeestä 1/2012:
www.ethnosry.org/jasenasiat/ethnos-tiedote/*

Lectio praecursoria 15.6.2012

Hindrik Strandberg, Fil.lic.(disp.), Helsingfors universitet

Ett urval av folkmedicinforskningen i Europa enligt bibliografiska uppgifter sedan slutet av 1910-talet

Ett intresse för bibliografiska uppgifter väcktes i samband med insamlandet av artiklar över etnologi i Svenskfinland vid Folkkultursarkivet. Forskningen i folkmedicin i Europa inleds med **von Hovorkas** och **Kronfelds** omfattande tvådelade verk *Vergleichende Volksmedizin* från 1908–09 och i vilket **Max Neuburgers** inledning om folkmedicinen och dess väsen sedan antikens dagar ingår. Det sägs att folkmedicinen i början har av kärlek utforskats av lokala läkare, präster och lärare, följda av kulturhistoriker och etnologer. Verket som beskriver folkmedicinens olika metoder och använda redskap i hela världen är en ”bibel” på området.

Men för att ta reda på vad man sedan dess har undersökt, har jag som metod granskat bibliografiska uppgifter om folkmedicin sedan 1917 till 1986 i rubriker till omkring 3400 artiklar i tidskriften *Volkskundliche Bibliographie*, vilka har förtecknats och kronologiskt ordnats upp i olika ämnesgrupper. Men även artiklarna i de nordiska bibliografierna har beaktats. Genom att artikelrubrikerna på andra språk än tyska, engelska eller franska har översatts så får man en uppfattning om vad som skrivits. Bibliografin, som ännu utkommer har bytt namn flera gånger, och vuxit i volym. Artikelrubrikerna skildrande folkmedicinforskningen sedan 1900-talets första årtionden ger enligt mitt förmenande en uppfattning om de eventuella förändringar som har förekommit inom forskningen. De större ämnesområden som har utelämnats ur denna korta sammanfattande beskrivning är örtmedicinen och de egentliga botarna.

Forskningshistorien mot slutet av 1920-talet beskrev förhållandet mellan folkmedicin och skolmedicin. I början av 1930-talet utkom en allmän forskningshistorisk översikt på tyska, i vilken det sägs att folkmedicinen inte enbart består av från skolmedicinen härstammande nedsjunket kulturgods, även erfarenheterna från folkmedicinen har berikat skolmedicinen. På 1960-talet sågs ett ökat intresse för folkmedicinen och dess problemställningar – ett tecken på att folkmedicinen som en disciplin håller på att mogna.

Folkmedicin i allmänhet som beskriver olika sedvänjor och bruk är ett av de mera omfattande områdena inom denna forskning i Europa. Man samlade in material om folkmedicin, under en tid då denna ännu var en mer eller mindre levande tradition. Typiskt på 1920-talet var folkmedicinbeskrivningarna inom ett begränsat område eller

inom ett bestämt folkslag. Inom tysk forskning hade man senare även beskrivit folkmedicin under tidigare århundraden. Efter andra världskriget flyttades forskningens tyngdpunkt från det centrala Europa till Norden. Forskningen av folkmedicinen i allmänhet har fortgått, sedan 1970-talet har man utgående från arkivaliskt källmaterial beskrivit folkmedicin på 1600-, 1700- och 1800-talen. Forskningen kring folkmedicinen i allmänhet har däremot inte varit lika omfattande i de sydliga delarna av Europa.

Den magiska medicinen är något som i en mindre utsträckning har intresserat forskarna, och de få arbeten som finns är från de sydliga och de sydvästliga delarna av Europa, där man sedan början av 1920-talet fram till mitten av 1980-talet har beskrivit magisk medicin.

Forskningen kring det vidskepliga, övertron inom folkmedicinen har varit speciellt omfattande, på tyskt språkområde. Från slutet av 1910-talet till 1950-talet har man intresserat sig för sådant som den seglivade övertron, sjukdomsdemonernas utdrivande med hjälp av välsignelseformler men även för besvärjelser och ordspråk mot sjukdomar, ofta övertro och vidskepelse inom begränsade geografiska områden. Ett delområde i början av 1900-talet har varit *similia similibus curantur*, eller lika botas med lika, samt vilka olika sympatikurer som har använts. Och ett annat ämne har varit botandet genom trollformler, olika typer av besvärjelseformler och trolldomsspråk som använts. Man har alltså befattat sig med vilken ordets makt har varit.

Recepten och receptböckerna har uppmärksamats i form av redogörelser över olika råd och föreskrifter givna i så väl förebyggande syfte som för botande av sjukdom. Sedan 1900-talets början har man bl.a. beskrivit från grekiska översatta senmedeltida alkemistiska recept, men även tyska receptböcker från tidig medeltid liksom även receptböcker av övertroisk karaktär från början av 1600-talet. Sedan 1950-talet har man intresserat sig för såväl farmaceutiska recept som för klosterrecept från tidig och sen medeltid.

Medicinska handskrifter och läkeböcker är ett område inom vilket det sedan 1900-talets början på tyskt språkområde har bedrivits mycket omfattande forskning. Och sedan slutet av 1940-talet har man t.ex. i Luxemburg beskrivit husläkarböcker med medel mot alla slags sjukdomar. Och på tyska har man redogjort för religiös folkmedicin i gamla uppbyggelseskrifter, mirakelböcker och legendarier. Vidare har vi en engelsk bok om huskurer och botemedel från mitten av 1700-talet, men även rumänska uppgifter om besvärjelser och de folkliga böckernas inflytande på magisk medicin. På 1960-talet har det beskrivits hälsoregler i Bayern från slutet av 1300-talet. Medan man i Norden intresserade sig för läkeråden i de fornnordiska sagorna. En stor del av handskrifterna och de i början av nya tiden tryckta läkarböckerna med uppgifter om botemetoder och ett human-medicinskt innehåll har sedermera utgivits kommenterade

i faksimil. Men man har även på basis av en handskriven läkebok från början av 1800-talet frågat sig om innehållet i de handskrivna läkeböckerna är folkmedicinskt arvegods eller om det är frågan om överförd receptboksvisdom.

Sjukdomar och sjukdomsnamn. Forskningen rörande sjukdomar botade inom folkmedicinen har, i förhållande till recept- läkar- eller husläkarböckerna, ägnats en mindre uppmärksamhet. En del av denna forskning utgörs av forskningen kring de olika sjukdomsnamnen. Sedan början av 1920-talet har t.ex. inom norsk forskning behandlat folkliga sjukdomsnamn på läkemedlen och deras uppkomst, namnets och ordets makt liksom även gamla sjukdomsnamn på olika sjukdomar. Inom äldre tysk forskning har man bl.a. behandlat djurnamn som beteckning för mentala störningar och folkliga sjukdomsbeteckningar och gamla namn på hjärtsjukdomar. Sedan början av 1960-talet har man på tyska beskrivit sådana sjukdomsnamn som den heliga elden, Antoniuselden, rödsjukan samt på holländska även ortnamnens och de heliga namnens betydelse. Barnsjukdomarna är följande grupp som i viss mån har uppmärksammats sedan mitten av 1920-talet, bland annat i en polsk redogörelse över barnsjukdomar inom bonde- medicinen, och något senare i en tysk beskrivning av märkligheter vid behandlingen av dibarn. Inom italiensk forskning har man sedan 1950-talet beskrivit bl.a. barnsjukdomar och vårdmetoder, folklig vård av spädbarn samt olika gamla folkliga vårdmetoder för botande av brock hos barn. I början av 1960-talet redogör man för nattgråtandet som en barnneuros inom folkmedicinen och folktron i de sydöstliga alpstrakterna. Och i mitten av 1980-talet beskriver man folkmedicinska behandlingssätt av barnsjukdomar och barnavård bland den traditionella bondebefolkningen i Frankrike.

Vårtorna och deras botande har uppmärksammats sedan 1920-talet. På tyska har man beskrivit fördrivandet av vårtor med hjälp av svarta skogssniglar och andra folkliga medel. Senare, på 1950-talet beskriver man på holländska olika sätt att göra sig av med och överföra vårtor. Inom nordisk forskning redogörs det i början av 1980-talet för borttrollandet och botandet av vårtor med hjälp av trons kraft samt för de så kallade vårtbrevnen.

Pesten eller digerdöden har oftast intresserat medicinhistorikerna. Man har också beskrivit folkliga botemedel för att avvärja och bota pest. På 1920-talet har man på tyska redogjort för framställningen av pestkulor och sandpulver mot pest och för avvärjandet av pesten genom att springa naken omkring i byn. Senare har vi en holländsk beskrivning över olika slags läkemedel mot pest samt böner och föreskrifter mot pest i en bönbok från 1440. I mitten av 1900-talet beskriver man i ett tyskt arbete pest och rödsot under 1500- och 1600-talen samt engelska mnemotekniska pesttraktat och medicinska uppfattningar om hur pesten smittar, liksom även pestrecepten, pesttraktaten och pestböckerna. Svenska forskare har på 1960-talet ägnat sig åt folktron kring pestens härjningar i början av 1700-talet. På 1980-talet har man bl.a. ägnat sig

åt nya fynd av forntysk pestlitteratur och handskrifter liksom även åt medeltida pestskrifter i Sverige.

Rabies, hundgalenskap eller vattuskräck har även uppmärksammats sedan början av 1920-talet. Man har haft botemedel som att tillbe den Helige Hubertus, liksom även andra religiösa och mirakulösa botemedel. Mot vattuskräck har man i ett polskt arbete från 1920-talet även använt sig av en idegran, enligt tyska uppgifter även av den s.k. Hubertusnyckeln. Ett sentida italienskt arbete visar ett gammalt botemedel, Salamina pulver, med giftrot eller svaleört som motgift. Och i början av 1980-talet har man på tyska beskrivit nödelden som botemedel inom den folkliga tron.

Tänderna och botandet av tandvärk har även uppmärksammats. I slutet av 1910-talet beskriver man på tyska dels rhenska folkliga botemedel mot tandvärk och dels tandspäckningen inom folkmedicinen. I slutet av 1920-talet omtalas folklig tandvård bland friserna, men även den medeltida tandläkekonsten, senare har man på polska redogjort för bruket av ekbark mot tandvärk. I mitten av 1950-talet talas det om tron på tandmasken under de senaste tvåhundra åren. I ett tjeckiskt arbete från 1960-talet omtalas folkliga medel vid lindrandet av tandvärk och tandutdragning. Sedan början av 1920-talet har man inom folkmedicinen i Norge beskrivit tänder och tandvärk. Senare har man tagit upp tandmedel i de nordiska medeltida läkeböckerna och sedan slutet av 1930-talet trollformler mot tänder och tandvärk inom norsk folkmedicin. På 1970-talet beskriver man på norska och svenska tanddroppar, tänder och tandvärk i äldre tider.

Gikten har ägnats en ringa uppmärksamhet. Det äldsta arbetet som är tyskt från mitten av 1920-talet handlar om kraftfulla böner mot gikt. Senare beskrivs hur gikten blivit fastknuten i en gran samt ett allmänt medel mot gikt. Sedermera dyker gikten upp i slutet av 1960-talet inom nordisk forskning varvid det beskrivs en giktgördel och medel mot gikt i form av ringar som säljs fritt.

Reumatismen har lika litet som gikten uppmärksammats. I ett engelskt arbete från början av 1920-talet rekommenderas det cider som botemedel. I ett samtida schweiziskt arbete talar man om att ha turturduvor i en bur under sängen som botemedel, men också om att sting av bin och getingar botar mot reumatism. Även med hjälp av växter sägs reumatism ha botats. Och även här har vi förväntningarna på skolmedicinen och den alternativa medicinen beskrivna i försöken att bota reumatism.

Vattusoten eller vattusoten har ännu mindre uppmärksammats av forskningen. Sedan 1920-talet har man på tyska beskrivit dels folkliga botemedel mot vattusoten och deras tolkning och dels behandling på grundval av 1600-tals recept samt holländska medel mot vattusot använda på 1730-talet.

Botandet av ögonsjukdomar har sedan slutet av 1920-talet ägnats en viss uppmärksamhet. På franska beskriver man i slutet av 1920-talet användningen av en kräfta inom den folkliga oftalmoterapin, liksom det i ett samtida ungerskt arbete redogörs för ögonbot med hjälp av vigvatten och något senare, på holländska beskriver man ögonsjukdomar inom den folkliga läkekonsten. Vageln på ögonlocket i ett tyskt ordgeografiskt arbete, liksom även Augennix, ett slags vitt metallslot, använt vid botandet av ögonsjukdom beskrivs på 1960-talet. Något senare redogörs det på engelska för botandet av blindhet i folksagorna liksom även på tyska för ögat under medeltiden.

Trollskott kunde med kraftiga smärtor i diafragmat plötsligt drabba såväl människor som djur. I Skandinavien kallades det för trollskott, finnskott eller alvskott, på tyska för Hexenschusz, och på latin för Lumbago. De äldsta beskrivningarna rörande folklig tro angående trollskott är på finska från 1920-talet. Samtida arbeten om finnskott eller alvskott påträffas även inom beskrivningen av magiska sjukdomar i Norge. På 1950-talet redogörs det i en avhandling från Finland om Lumbago.

Huvudvärken som torde ha varit en rätt så vanlig åkomma har ägnats en synnerligen ringa uppmärksamhet inom denna forskning. Epilepsin, fallande sjukan har sedan slutet av 1910-talet beskrivits inom folkmedicin i olika länder. Ett skotskt arbete från slutet av 1910-talet berör olika kurer mot epilepsi. Senare har vi ett engelskt arbete om välsignandet av s.k. krampringar för botandet av epilepsi. I slutet av 1920-talet redogörs det i ett engelskt arbete över folkloren och kulturen kring epilepsin samt på franska i en beskrivning över de tre heliga konungarna som hjälpare mot epilepsin. Ett italienskt arbete från 1950-talet berör i korthet epilepsin inom den folkliga traditionen. I början av 1960-talet redogörs det på ungerska för botandet av epilepsin och senare på italienska för den heliga sjukdomen, inom den folkliga traditionen i Abruzzo. På 1960-talet redogör man enligt gamla schlesiska handskrifter för epilepsin under medeltiden.

Botemedel och -metoder som en allmän grupp har beskrivits främst på tyska sedan slutet av 1910-talet fram till våra dagar. I slutet av 1910-talet redogör man för olika botemedel, Heilmittel eller folkliga botemedel inom geografiskt begränsade områden. De flesta beskrivningarna är från slutet av 1940-talet fram till våra dagar enligt mönstret ? botemedel inom ett begränsat område. Något senare påträffar vi det andra bekanta temat, botemedel under tidigare århundraden. Gamla botemedel och förhindrandet av ohälsa på 1500-talet, liksom även utprovade folkliga botemedel och sätt, samt en folklig läkningsmetod från 1705 i Ungern. I slutet av 1970-talet träffar man på redogörelser på tyska över botemetoder använda av örtbotare samt verktyg och botemedel använda av en barberarkirurg under barocken, liksom uppgifter från de sydöstliga delarna av Europa om textilier använda vid förhindrandet och botandet av sjukdomar.

Sjukdomsöverföring är en liten grupp med endast några arbeten sedan slutet av 1920-talet. De äldsta, på tyska handlar om att överföra sjukdomen i jorden samt om att i en myrstack begrava ett ägg i vilket sjukdomen överförs, och vidare om sjukdomsin-kubation från Bulgarien och att man i Polen har jagat ut sjukdomen i ödemarken, samt slutligen om överföringsmagin som botemetod inom folktron i Kärnten.

Organterapi, utnyttjandet av olika delar och sekret från både människor och djur vid botande har intresserat sedan mitten av 1920-talet. Ett av de äldsta, ett tyskt arbete om organterapiens historia och beskriver användningen av menstruationsblod och testikel-substans från olika djur som afrodisiaka. Man har även beskrivit utnyttjandet av såväl människofett som lever inom folkmedicinsk terapi. På 1930-talet beskrivs på tyska, mumie som läkemedel liksom även bigiftets läkande kraft. Och på 1960-talet beskrivs människofett och mumie som botemedel, liksom senare fölmjälte och människoskalle inom folkmedicinen i Ungern. På 1970-talet beskrivs utnyttjandet av människa som läkemedel i Alptrakterna liksom även användningen av urin inom folkmedicinen i trakterna av Karpaterna. I ett norskt arbete från 1970-talet har bävergäll och husgräs ingått i de givna råden.

Till botemetoderna hör även baden och badstugorna och deras botande inverkan. Redogörelserna från början av 1920-talet handlar om livet i badanstalterna beskriven på franska samt om botande bad och hälsobrunnar i Tyrolen och om badlivet i Karlsbad. Senare redogör man för det medeltida badväsendet samt för tyska bad och brunnar i det förgångna, men även för de ryska badstugorna och ugnarna samt den estniska bastun. Senare har vi en grekisk beskrivning över badandet bland bysantinerna men även en redogörelse över botande källor under förhistorisk tid i Wiesau. Ett ökat historiskt intresse visas sedan 1950-talet av ett österrikiskt arbete om bastun som en tusenårig botemetod hos bondebefolkningen. Men även balneologins historia i Schweiz och badstugor från romartiden i Steiermark samt badstugor och badarna i Walldürner under 1600-talet har intresserat. Annat som man forskat i har varit en österrikisk badordning från 1698 samt badare och badstugor i trakten av Neuburg, Donau, och termalbaden i Alperna sedan 500 år tillbaka, liksom även rituella bad i Portugal och bönderna som badare och badväsendet i Schwaben under 1400 till 1600-talen.

Smöjningen, på tyska Durchziehen, Durchkriechen är en botemetod använd inom det tyska språkområdet och i Norden, som går ut på att dra eller krypa genom jord eller ett träd. Tyska arbeten från slutet av 1910-talet beskriver smöjningen av kläna barn i en gammal ek samt smöjningen som en gammal botemetod. På 1920- och 1930-talen beskrivs smöjningen på tyska som en gammal botande folklig sedvänja. Samtida nordiska arbeten handlar om jordsmöjning i allmänhet. I början av 1960-talet beskriver man smöjning av barn genom en ihålig ek i Ungern.

Mätningen är en sedan antiken känd vårdmetod som bygger på den allmänna uppfattningen om att människan i vissa sjukdomar hade förlorat sitt mått. Det äldsta här påträffade arbetet är tyskt från mitten av 1920-talet som redogör för den sjuke som förlorat måttet. På 1930-talet har man redogjort för mätningen använd inom mindre geografiska områden i Tyskland. I ett tyskt arbete från 1960-talet talas det något mera utförligt för det förlorade måttet och den botande mätningen.

Blodtappningsmetoder. Slutligen de sedan antiken flitigt använda olika formerna av blodtappning är sparsamt representerade i de bibliografiska uppgifterna sedan slutet av 1910-talet.

Referenser:

Volkskundliche Bibliographie für die Jahre 1917–1938. (Volksmedizin).

International Folklore Bibliography Années 1939–1947 (Volksmedizin).

Internationale Volkskundliche Bibliographie Années 1948–1954. (Volksmedizin).

Internationale Volkskundliche Bibliographie für die Jahre 1955–1986. (Volksmedizin).

Nordisk bibliografi for folkelivsforskere 1974–1985. (Folkemedisin). NEFA-Dokumentation.

Hovorka, O. von & Kronfeld, A. Vergleichende Volksmedizin. I–II. Stuttgart 1908–09.

Lectio praecursoria 15.6.2012 Helsingfors universitetsmuseum Arppeanum vid disputationen om Koppning i Finland fram till mitten av 1900-talet. Kustos prof. Hanna Snellman opponent fil.dr Ulla Piela.

Ethnoksen Vuoden gradu -palkinto

Kuvat: Jussi Lehtonen

Kaija Heikkinen, emeritaprofessori, Vuoden gradu -palkinnon valitsija

Aluksi haluan kiittää minulle osoitetusta luottamuksesta. Täytyy myöntää että tehtävä on ollut vaikea. Kaikki ehdolle asetetut pro gradut olivat hyviä, mutta kukin omalla tavallaan. Niiden ansiot ja heikkoudet sijoittuvat eri kohtiin, joten on vaikea puhua yhteismitallisuudesta. Toisissa töissä aihe oli uusi ja inspiroiva, kun taas toisissa töissä tulkinnasta löytyy rohkeutta; joissakin töissä teoreettinen ote on muita toimivampi; myös tutkimusten rakenteissa on eroa ja niiden koherenssiaste vaihtelee.

Esitän vuoden 2011 gradupalkinnon saajaksi **Anna Franckin** työtä *Jaget på bild – om porträttfotografier, deras tillkomst och funktioner*. Gradussa tarkastellaan muotokuvaa useasta aspektista käsin. Esitellään lyhyesti muotokuvan (tai henkilövalokuvan) historiaa ja nykypäivää Suomessa ja ateljeevalokuvauksen eri muotoja. Sen jälkeen siirrytään esimerkkitapaukseen, joka on Tammisaaressa toiminut **Harry Holmströmin** valokuvausateljee, jonka toiminnan kautta ja jonka ottamien muotokuvien pohjalta analysoidaan muotovalokuvauksen eri aspekteja.

Näin ollen itse muotokuvan tarkastelun kontekstina toimii yhden ammattivalokuvaajan elämäntyön esittely ja hänen näkemyksensä valokuvaamisesta ja valokuvasta. Analysoidaan muotokuvan syntymistä, muotokuvan identiteetti vaikutusta ja muotokuvaa fyysisenä objektina. Tutkimuksessa käytetty haastatteluaineisto on kerätty kyseisen valokuvaajan asiakkailta. Tämä konkretisoi tutkimusta ja tuo siihen samalla kiinnostavan juonteen. Muotokuvaa tarkastellaan representaatio-, identiteetti- ja kuvateorioiden pohjalta.

Perusteluina Franckin työn valinnalle haluan esittää seuraavaa: Työssä on vahvana substanssin kunnioittaminen ja huomion kiinnittäminen siihen. Kysymyksenasettelun selkeys – ehkä hiukan vanhanaikaiselta kuulostava asia – on miellyttävää. Anna Franckin kirjoitustapa on tyyliissään pysyvää, vaikka ajoittain turhankin niukkasanaista. Olisi voinut edes hiukan enemmän tulkita, jopa joskus irrotella, laajentaa ja ottaa haastattelusitaateista enemmän irti.

Teoreettismetodologinen ote toimii. Liitteeseen laitetut esimerkit muotokuvien analyysistä osoittavat kirjoittajan taitoa lukea kuvaa. Lähdekirjallisuus on niukahko, mutta sen hyödyntäminen toimivaa.

Muoto(valo)kuvasta, sen suhteesta kohteeseen ja kuvan ottajaan ja ottamistilanteeseen tulee paljon kiinnostavaa esille. Tätä kautta laajennetaan lukijan ymmärrystä ja saadaan uutta tietoa, mikä on tutkimuksen tärkeimpiä tavoitteita.

Yhden huomautuksen haluan kuitenkin tehdä. Pidän valitettavana, ettei Franck ole kiinnittänyt huomiota sukupuolen problematiikkaan. Kuitenkin feministinen kuvatutkimus on osoittanut vakuuttavasti, miten sukupuolittunutta on kuvattavana eli katseen kohteena oleminen.

Tässä yhteydessä lienee paikallaan sanoa, ettei sukupuoli ole saanut pohdintaa muissakaan töissä. Saatetaan toki mainita asian olemassaolo, mutta se todetaan useissa tapauksissa epärelevantiksi tai sitä käsitellään turhankin perinteisellä tavalla. Nähdäkseni kaikki tutkimukset olisivat hyvinkin hyötyneet uudemman naistutkimuksen, nykyään sukupuolentutkimuksen teorioista ja näkökulmista. Sanon tämän etnologisen naistutkimuksen dosenttina ja naistutkimuksen emeritaprofessorina.

Franckin työllä on merkitystä käytännön museotoimintaan. Sillä on arvoa Tammisaaressa museon toiminnan kannalta katsottuna. Haluan kuitenkin huomauttaa, etten pidä käytännön funktiota etnologisten töiden hyvyyden kriteerinä kaikissa tapauksissa. Kaiken kaikkiaan Anna Franckin pro gradu on kiinnostava, kompakti, hyvin koossa pysyvä ja informatiivinen.

Vuoden gradu -palkinnon valitsija, emeritaprofessori Kaija Heikkinen.

Speglingar av det egna jaget Anna Franc, Åbo Akademi

När det blev dags för mig att börja välja tema för min pro gradu var jag på sätt och vis väldigt oklar på vad jag skulle ta mig an. I början av mina studier hade jag haft en annan uppfattning om vad jag ville syssla med. Detta hade förändrats under åren jag studerade fotografi och sedermera blev färdig fotograf. För att ha något att utgå ifrån tog jag fasta på mitt yrke, fotografering, och den lägligt inkomna förfrågan från Ekenäs museum om intresse fanns för forskning i bildsamlingarna de hade, framförallt fotografen Harry Holmströms samling på över 400 000 fotografier. Jag kände till **Harry Holmström** från min barndom, jag tillbringade mina första 10 år i Ekenäs, och han är upphovsman till flera av mina dagis- och skolfotografier. Detta gav mig en emotionell koppling till temat. Å andra sidan känns renodlad ateljéfotografering väldigt avlägset för mig som fotograf, jag arbetar själv bara i naturliga miljöer, och att närmare studera en ateljéfotografers fotografier kändes som en utmaning i sig. Hur skulle jag formulera ett tema kring dessa bilder?

Dilemmat i mig gav mig temat, syftet med min avhandling, som blev att närmare studera de officiella porträttfotografier som tagits av den numera pensionerade fotografen Harry Holmström i Ekenäs med betoning på modellernas upplevelse av fotograferingstillfället och hur de uppfattade sig själv på bild. Kan man utläsa något mer ur ett ateljéporträtt än de rent fysiska aspekterna?

I ett ganska tidigt skede tog jag fram den teoretiska ramen jag ville ha på min avhandling. Eftersom jag undersökte relationen mellan modell och porträtt föll det sig naturligt för mig att ta fasta på identifikation- och identitetsteorier och utveckla dem till ett verktyg jag kunde ha nytta av. Att även porträtten kan fungera som representationer av modellen tyckte jag mig också se och behandlade också materialet utgående ifrån den idén. Det är långsökt att tro att ett porträtt skapas utan yttre påverkan från omgivningen, miljön och samhället och därför sammanfattade jag denna påverkan i begreppet ideal, som innefattade gruppstillhörighet, trender, porträttradition och släktingars förväntningar på porträttet.

Processen inleddes en hösttermin med att jag bearbetade de teoretiska vinklingarna jag ville få fram, och arbetade fram ett intervjuschema utgående från det som jag tog med mig till Ekenäs påföljande sommar. Jag fick ganska lätt tag på informanter, via bekanta och via Ekenäs museum och dess personal. Jag valde att intervjua Holmströms kunder från 1930-talet fram till de sista kunderna han hade 1994 före han gick i pension. Jag ville få en spridning i åldern på kunderna för att se om attityden gentemot porträtten förändrats under hans verksamhetstid. Jag intervjuade också självklart Harry Holmström själv för att låta honom berätta om sitt livsverk men även föra en diskussi-

on om hur han uppfattar porträtten och dess betydelse. Jag frågade informanterna om fotograferingstillfället, deras självuppfattning och om de är nöjda med sina porträtt och hur ett idealporträtt ser ut enligt dem. Det jag kunde konstatera var att flera av mina informanter inte hade reflekterat över sina porträtt och inte ifrågasatte deras sanninghalt eller subjektivitet, vilket ledde till att jag tillfälligt tvivlade på min frågeställning. För att kunna fortsätta fick jag lov att omforma mina frågor till att också innefatta frånvaron av reflektion och vad det kan säga om attityden gentemot porträttet och porträttfotograferingen.

Ethnoksen Vuoden gradu -palkinnon voittaja Anna Franc pitämässä kiitospuhettaan Ethnoksen 40-vuotisjuhlassa.

I viss mån intresserade jag mig också för porträttet som fysiskt föremål och dess funktion som symbol för familjen och relationer i hemmet. Detta utvecklade jag inte så mycket i gradun utan koncentrerade mig på frågorna kring identiteten.

Jag kom fram till att de flesta av mina informanter godtog sina porträttfotografier som sanna avbilder av dem själva och att de inte ifrågasatte hur de tog sig ut på porträttet utan accepterade det som en sann representation av dem själva. Vissa betonade det fysiska utseendet som det enda man kan få ut av ett porträttfotografi medan andra också såg hur personligheten speglades eller inte speglades i porträttet. För alla framkom det dock att porträtten spelade en viktig roll i upprätthållandet av identiteten och representerade dem inför andra i deras frånvaro.

Det skulle vara intressant att utvidga materialet, att få höra flera människor prata om sina porträtt och upplevelserna kring fotograferingen genast efter själva fotograferingen. Som konstnär är jag också intresserad av att göra porträtt tillsammans med modellerna, där man medvetet uttrycker en konstruerad per-

sonlighet eller identitet eller endast förstärker vissa drag man föredrar att visa upp. Om porträttsituationen blir mer medveten och individualiserad skulle jag vilja se vad för följder en sådan attityd har på hur vi ser på våra egna porträtt och på andras porträtt. Dagens överflöd av bilder och med den lätthet man kan ta ett fotografi gör inget åt ens bildläsning och kunskap om bilder. Finns det ett behov av att reflektera över hur man ser ut på bild, eller vad man visar upp av sig själv på bild?

Muut ehdokkaat Vuoden gradu -kilpailussa 2011

Helsingin yliopisto – Inkeri Hakamies: Elämää vaihdossa. Suomalaisen vaihto-opiskelijanarki ja yhteisöt 2000-luvun Berliinissä.

Jyväskylän yliopisto – Maaru Seppä: ”Ne kärsimykset ne haavat jotka kansamme pelastivat” – Suomen suuri sotakertomus vuosilta 1939–1944.

Turun yliopisto – Maiju Tuisku: Liha on verestä, mutta sisus teräksestä. Pohjalaisuus ja puukkojunkkarit Samuli Paulaharjun aineistossa.

Turun yliopisto, Pori – Stina Björklund: Sigrid Juséliuksen jäljillä. Heijastuksia porvarillisesta lapsuudesta ja lapsuuden ihanteista 1800-luvun lopun Suomessa.

Olethan muistanut liittyä Ethnoksen sähköpostilistalle?

Jos et kuulu vielä Ethnoksen omalle sähköpostilistalle, kannattaa liittyä nyt!

Kaksi kertaa vuodessa ilmestyvästä **Jäsenkirjeestä** lähetetään listalle kuuluville henkilöille muistutus ja lisäksi saat tiedotteita ajankohtaisista alamme tapahtumista ja tilaisuuksista.

Listalle voi liittyä osoitteessa <https://lists.utu.fi/mailman/listinfo/ethnos> tai lähettämällä sähköpostia Ethnos ry:n tiedotussihteerille, jussi.lehtonen@utu.fi.

Kansatieteellinen symposium Landscape, Place, Locality and Space

5.–8.6.2013
Turku, Turun yliopisto ja Åbo Akademi

Suomalais-unkarilaiset kansatieteen symposiumit, joista ensimmäinen järjestettiin Turussa vuonna 1984, ovat muodostaneet pitkäaikaisen yhteistyön muodon suomalaisten ja unkarilaisten kansatieteilijöiden välillä. Symposiumeja on järjestetty kahden tai kolmen vuoden välein vuorotellen Unkarissa ja Suomessa. Symposiumit ovat osaltaan luoneet suomalaisten ja unkarilaisten tutkijoiden välille kontakteja, jotka ovat tuottaneet hedelmällisen pohjan muun muassa tutkija- ja opettajavaihdolle sekä vastavuoroisesti kummassakin maassa toteutetuille tutkimuksille. Symposiumeissa on nostettu esille ajankohtaiseen tieteelliseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun liittyviä teemoja, joiden kautta on keskitytty toisaalta kulttuuristen ilmiöiden tarkasteluun ja toisaalta lähteisiin tai kulttuurin tutkimuksen näkökulmiin ja analyysin välineisiin. Edellisessä symposiumissa Unkarissa vuonna 2009 teemana oli stereotypiat.

Suomalaisten tehtävänä on järjestää seuraava symposium Turussa. Kansainvälisen yhteistyön muotona symposium kaipaa kuitenkin uudistamista. Aiempien seminaarien yhteydessä olemme keskustelleet suomalaisten ja unkarilaisten kansatieteilijöiden välisen yhteistyön tulevaisuuden vaihtoehtoista ja määritelleet näiden keskustelujen pohjalta uudet linjaukset tuleville seminaareille. Haluamme, että symposiumeihin pohjautuvat arvokkaat yhteistyösuhteet jatkuvat uusien muodoin. Uuden linjauksen mukaan tulevaan symposiumiin osallistuvat unkarilaisten ja suomalaisten lisäksi myös virolaiset kansatieteilijät. Luomme symposiumin kautta näiden kolmen eri maan kansatieteilijöiden välille uusia tutkimuksellisia yhteistyömuotoja ja vahvistamme jo olemassa olevia. Symposiumin järjestäminen kesäkuussa 2013 on erityisen tärkeää, koska tavoitteena on luoda pohja sille, miten suomalaisten, virolaisten ja unkarilaisten kansatieteilijöiden tutkimuksellinen yhteistyö tulee jatkumaan ja kehittymään tulevaisuudessa.

Kansatieteellinen symposium
Landscape, Place, Locality and Space
5.–8.6.2013 Turku — Turun yliopisto, Åbo Akademi

Vuoden 2013 symposium

Ensimmäisen suomalais-unkarilais-virolaisen symposiumin otsikkona on **Landscape, Place, Locality and Space**. Teema keskittyy tarkastelemaan paikkoja ja tiloja paitsi monipuolisen toiminnan ja käytön myös merkitysten ja mielikuvien kohteina. Paikat ja tilat ovat moniulotteisia, kokijansa ja käyttäjänsä tulkitsemia ja merkityksellistämiä. Yksilöille paikat ja tilat voivat muodostua kokemusten, toiminnan, ideologioiden, tavoitteiden ja halujen muovaamina. Toisaalta yhteiskunnassa paikkoja ja tiloja muodostetaan ja hyödynnetään sosio-ekonomisen toiminnan kautta, kuten yhteisöjen ja yritysten toiminnan kohteina ja resursseina.

Teeman aiheita käsitellään esitelmissä ja keynote-puheenvuoroissa. Perinteisessä kansatieteellisessä tutkimuksessa paikat ja tilat ovat muodostaneet tutkimuskohteiden kontekstin mutta käsitteinä niitä ei ole tuotu tutkimuksen keskiöön. Symposiumin tarkoitus on avata keskustelua ajankohtaisen paikkatutkimuksen uusista näkökulmista kansatieteellisessä tutkimuksessa. Symposiumissa etsitään vastauksia siihen, miten paikkoja ja tiloja koetaan, ymmärretään sekä hyödynnetään erilaisissa tilanteissa yhteiskunnan rakenteen osina sekä muutosten ja mielikuvien kohteina. Miten siis paikat ja tilat näkyvät ja merkityksellistyvät kulttuureissamme. Paikat ja tilat ovat nyky-yhteiskunnassa monien ja toisiaan taajaan seuraavien muutosten kohteina. Siksi niistä on tärkeää käydä perusteellista ja ajankohtaista keskustelua myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Symposiumin luonne, osallistujat ja symposiumista tiedottaminen

Symposiumiin kutsutaan jokaisesta osallistuvasta maasta yksi keynote-puhuja. Lisäksi valitaan abstraktien perusteella 30 esitelmää pidettäväksi päivien aikana. Call for Papers löytyy tästä Ethnos-Tiedotteesta sekä symposiumin omilta kotisivuilta www.ethnosry.org/symposium2013/. Abstraktit on toimitettava viimeistään 30.11.2012 ja hyväksytyille esitelmänpitäjille ilmoitetaan symposiumiin osallistumisesta 15.1.2013 mennessä. Symposiumista tiedotetaan jatkossa Ethnos ry:n jäsenille postitettavassa Ethnos-Tiedotteessa ja sähköisessä Jäsenkirjeessä sekä symposiumin omilla kotisivuilla osoitteessa www.ethnosry.org/symposium2013/.

Symposiumin kieli on englanti. Lisätietoja symposiumista löytyy kotisivuilta, joita päivitetään syksyn ja kevään aikana.

Kansatieteellinen symposium
Landscape, Place, Locality and Space
5–8.6.2013 Turku — Turun yliopisto, Åbo Akademi

Kansatieteellinen symposium
Landscape, Place, Locality and Space
5.–8.6.2013 Turku — Turun yliopisto, Åbo Akademi

Järjestelytoimikunta

Symposiumia suunnittelee ja järjestää Ethnos ry:n alainen pääasiassa Turun yliopiston ja Åbo Akademin kansatieteen oppiaineiden henkilökunnasta ja tutkijoista koostuva työryhmä. Työryhmän jäseniä ovat:

FT, Sanna Lillbroända-Annala, Åbo Akademi, etnologi, työryhmän puheenjohtaja ja Ethnos ry:n kansainvälisten asioiden sihteeri, slillbro@abo.fi

FM, Niina Koskihaara, kansatiede, Turun yliopisto, työryhmän sihteeri, niina.koskihaara@utu.fi

FM, Marcus Lepola, etnologi, Åbo Akademi

FT, dosentti Katriina Siivonen, Åbo Akademi, etnologi, Ethnos ry:n puheenjohtaja

FM, Maija Mäki, kansatiede, Turun yliopisto

FM, Marja-Liisa Räisänen, kansatiede, Turun yliopisto

Call for Papers Kansatieteellinen symposium

Landscape, Place, Locality and Space

5.–8.6.2013 Turku, Turun yliopisto ja Åbo Akademi

Kansatieteellisen symposiumin otsikkona on **Landscape, Place, Locality and Space**. Esitelmissä voidaan nostaa esille paikkoihin ja tiloihin liittyviä aiheita kuten kestävä kehitys, ekologia, turismi, kulttuurin muutos, liikkuvuus, jatkuvuus, monipaikkaisuus ja rajat sekä näihin liittyviä kokemuksia, tunteita ja mielikuvia. Kyseiset aihepiirit ovat niitä, joihin nykyisen paikkatutkimuksen mielenkiinto pitkälti kohdistuu. Aihe on määritelty siten, että sen puitteissa on mahdollista etsiä uusia näkökulmia kansatieteen perinteisesti vahvaan kulttuuri-perintöön ja paikkoihin liittyviin tutkimusalueisiin.

Pituudeltaan enintään 300 sanaa sisältävät englanninkieliset abstraktit tulee toimittaa sähköpostitse Ethnos ry:n kansainvälisten asioiden sihteerille Sanna Lillbroända-Annalalle osoitteeseen slillbro@abo.fi viimeistään 30.11.2012. Kustakin maasta valitaan 10 esitelmää pidettäväksi päivien aikana.

Ethnos ry. päättää ja ilmoittaa abstraktien hyväksymisestä 15.1.2013 mennessä.

Uutisia ja ilmoitusasioita

▪ *Turun kansatiede muuttanut* ▪ *Ethnos Tieteiden yössä* ▪ *Vuosikokousseminaari 2013* ▪ *Neuvotteluja kulttuuriperinnöstä -seminaari* ▪ *Seura-saarisäätiön stipendit* ▪ *Etnologinen tapahtumakalenteri* ▪ *Seuraava Ethnos-Tiedote / Jäsenkirje*

Turun yliopiston kansatieteen oppiaine on muuttanut

Turun yliopiston kansatieteen oppiaine (European Ethnology) on muuttanut Fennicum-laitosrakennuksesta Sirkkalan kasarmille lähelle Kupittaaan asemaa. Vuodesta 1969 alkaen Fennicumissa sijainnut oppiaine muutti juhannusviikolla uusiin tiloihin ja varsinaisesti toiminta Sirkkalassa käynnistyi elokuun alussa. Uusi käyntiosoite on Minerva, Kaivokatu 12, 2. krs. (vanha esikuntarakennus ja upseerikerho). Puhelinnumerot ja postiosoite säilyvät entisellään.

Ethnos Tieteiden yössä

Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry ja Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry järjestävät Tieteiden yönä 10.1.2013 yhteisen keskustelu- jaluentotilaisuuden klo 20–21 teemalla: Menneisyyksien tulevaisuudet – tulevaisuuksien tulevaisuudet. Tilaisuus järjestetään Tieteiden talon (Kirkkokatu 6, Helsinki) luentosalissa 312. Keskustelua alustamassa ja aiheesta luennoimassa kansatieteen ja tulevaisuuden tutkimuksen tutkijat:

FT, dosentti Osmo Kuusi, Aalto-yliopisto

Yliopistonlehtori, FT, dosentti Pia Olsson, Helsingin yliopisto, kansatiede

Yliopistonlehtori, FT, dosentti Katriina Siivonen, Åbo Akademi, etnologia

Lisätietoa Tieteiden yöstä löytyy nettiosoitteesta <http://www.tieteidenyo.fi/>.

Vuosikokousseminaari 2013

Ethnoksen vuosikokousseminaarissa ensi maaliskuussa käsitellään eettisiä kysymyksiä kulttuurin tutkimuksen näkökulmasta (pe 15.3.2013 klo 12–17 Tieteiden talon salissa 505). Tapahtuma järjestetään yhteistyössä lähialojen tieteellisten seurojen kanssa. Ethnos ry:n vuosikokous järjestetään samassa tilassa klo 17 alkaen. Tarkemmat tiedot julkistetaan myöhemmin – seuraa sähköpostilistaa, Jäsenkirjettä ja kevään Tiedotetta!

Neuvotteluja kulttuuriperinnöstä -seminaari

Neuvotteluja kulttuuriperinnöstä 11.–12.10.2012, Porin Yliopistokeskus, luokka 267.

Turun yliopiston Porin yksikön Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman kulttuuriperinnön tutkimuksen oppiaineen järjestämän seminaarin sisältönä on laajaa kansainvälistä keskustelua herättäneen ja eri tulkintoja saaneen kulttuuriperintökäsitteen avaaminen eri tieteenalojen näkökulmasta. Ensimmäisenä päivänä eri alojen asiantuntija pitävät alustuksensa aiheesta. Toinen päivä on omistettu jatko-opiskelijoille, jotka esittelevät kulttuuriperintökäsitettä oman aineistonsa näkökulmasta. Lisätietoja antaa yliopisto-opettaja Riina Haanpää, riihaa@utu.fi.

Seurasarisäätiön stipendit

Suomessa tehtävään kansatieteelliseen tutkimukseen on haettavissa stipendejä Seurasarisäätiön Emil ja Lempi Hietasen rahastosta.

Vapaamuotoisessa hakemuksessa tulee olla hakijan henkilötiedot, tutkimussuunnitelma lähdeluetteloineen (enintään 6 kpl A4 sivua), rahoitussuunnitelma aikatauluineen sekä tiedot aiemmasta tieteellisestä toiminnasta. Lisäksi hakijaa pyydetään selkeästi ilmoittamaan kuinka suurta summaa hän hakee ja tekeekö tutkimustaan virkatyönään vai vapaana tutkijana. Suosituksia ei tarvita.

Apuraha voidaan myöntää myös pro gradun tekoon. Jaossa on tänä vuonna 15 000 €.

Kirjalliset hakemukset, joita ei palauteta, osoitetaan Seurasarisäätiön hallitukselle, ja ne toimitetaan perjantaihin 28.9.2012 klo 16.00 mennessä osoitteeseen: Seurasarisäätiö, Huvila 3, Seurasaari, 00250 Helsinki. Faksilla tai sähköpostilla lähetettyjä hakemuksia ei käsitellä.

Tiedustelut arkisin klo 12–16, pääsihteeri Aila Nieminen, puh. (09) 484 511.

Etnologinen tapahtumakalenteri (muutokset mahdollisia)

- 10.10.2012 Kansatieteen professori Helena Ruotsalan professoriluento Turun yliopiston Akatemiatalon juhlasalissa kello 18.
- 11.–12.10.2012 Neuvotteluja kulttuuriperinnöstä -seminaari, Porin Yliopistokeskus. Ks. tarkempi ohjelma sivulta 25.
- 16.–17.11.2012 Svenska litteratursällskapets Seminarium: Varför frågelistor?
- 10.1.2013 Tieteiden yö Helsingissä, Tieteiden talolla. Ks. tarkempi ohjelma sivulta 24.
- 15.3.2013 Ethnos ry:n vuosikokous Helsingissä kello 17 alkaen. Samana päivänä myös perinteinen vuosikokousseminaari, jonka teemana on etiikka. Ks. tiedote sivulta 24.
- Kesä 2013 SIEF Tarto.
- 5.–8.6.2013 XI Suomalais-unkarilainen kansatieteen symposium Turussa. Ks. ilmoitus symposiumista sekä CFP ss. 21–23.
- Maaliskuu 2014 VIII Kansatieteen päivät Helsingissä

Seuraava Ethnos-tiedote / Jäsenkirje

Ethnos-tiedote 1/2013 ilmestyy helmikuussa. Lehteen tuleva aineisto toimitetaan viimeistään 31.1.2013 mennessä tiedotussihteerille osoitteella jussi.lehtonen@utu.fi. Tuetut tiedostomuodot ovat .rtf, .doc, .docx ja .wpd.

Sähköinen **Jäsenkirje** ilmestyy joulukuussa 2012. Jäsenpostiin tarkoitettu aineisto toimitetaan tiedotussihteerille viimeistään 30.11.2012 mennessä.

JÄSENMAKSU 2012

Ethnos ei lähetä enää erillistä maksukuittia jäsenmaksusta, vaan siitä muistutetaan sekä Tiedotteessa että sähköisessä Jäsenkirjeessä.

Mikäli et ole vielä maksanut vuoden 2012 jäsenmaksuasi, tee se nyt!

Maksetaan tilille: FI9180001300952844

Viite: 20116

Maksu: varsinainen jäsen 20 euroa / opiskelijajäsen 10 euroa

Eräpäivä: HETI (31.3.2012)

Käytä maksaessasi ensisijaisesti viitenumeroa, mutta mikäli maksu tulee jonkun muun tililtä, merkitsethän viestikenttään oman nimesi.

Samalla voi maksaa myös unohtuneen jäsenmaksun 2011.

**Mahdollisiin tiedusteluihin vastaa taloudenhoitaja Elina Anttonen,
puh. 045 650 9383, elina.anttonen@gmail.com**

**Ethnos ry.
c/o Tieteiden talo
Kirkkokatu 6
00170 Helsinki**